

בס"ד

כיסוי ראש

פרק ט'

ערכה: קורין בריח

התמונות מדברות בעד עצמן...

דת משה ודת יהודית

- ⊙ ההלכה בדבר חובתה של אישה נשואה לכסות את ראשה ההיא חלק מרשימת הלכות רחבות יותר הקשורות לכינונם של הנישואין.
- ⊙ את חשיבותה של מצווה זו ניתן ללמוד מכך שהמשנה רואה בכך עילה לגירושין.
- ⊙ שתי קטגוריות לחובת כיסוי ראש:
העוברת על דת משה - כלומר צו התורה. (דאורייתא)
העוברת על דת יהודית - כלומר צו שמקורו בדברי חכמים. (דרבנן)

בס"ד

● הגמרא דנה בדברי המשנה, וביחס לחובת הכיסוי ראש היא קובעת:

● תלמוד בבלי: "ואיזוהי העוברת על דת יהודית? יוצאת וראשה פרוע.

שאלה: הרי ראשה פרוע זה דאורייתא! שהרי כתוב: (בפרשת אישה סוטה) "ופרע את ראש האישה" ותנא דבי דרבי ישמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש.

תשובה: מדאורייתא - קלתה (כיסוי קטן, כלשהו) מותר, דת יהודית - אפילו קלתה-אסור.

מתוך סוגיית הגמרא עולה שיש שתי רמות חיוב לכיסוי הראש: האחד מדין תורה, והשני מדברי חכמים.

⊙ את חובת כיסוי הראש מהתורה לומדים מהפסוק בפרשת סוטה, שבו נאמר כי הכהן פורע, מגלה ("פריעה" התורה מלשון גילוי) את ראש האישה: "ופרע את ראש האישה" ומכאן ששיער האישה עד כה היה מוסתר.

רשי"י פירש שהכוהן "סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה" ומכאן שאישה נשואה היתה הולכת עם שיער קלוע.

מדרש הלכה תנאים, דורש את הפסוק בצורה אחרת:

" לימד על בנות ישראל שהיו מכסות את ראשיהן ", כלומר בנות ישראל לא רק קלעו את שיערותיהן, אלא גם כיסו אותן כדי לשמור על כבודן.

מסקנת הסוגיה היא:

שלפי דין תורה צריכה כל אישה נשואה לכסות את ראשה בקלתה (כיסוי ראש מסוים כגון: כובע קטן, מטפחת צרה, מטפחת רשת)

אולם מתוקף דת יהודית קבעו חכמים שאין די בקלתה ושנחוץ כיסוי ראש מלא.

בס"ד

⊙ **משנה ברורה:** כיוון שצריכות לכסות השערות מצד הדין...
ויש בזה איסור תורה מדכתיב: " ופרע את ראש האישה " מכלל שהיא מכוסה.

וגם כל בנות ישראל המחזיקות בדת משה נזהרות מזה מימות אבותינו מעולם ועד עתה..

בהמשך דברי המשנה ברורה נכתב עוד שדין זה אינו תלוי כלל במנהג המקום והזמן, ולכן אפילו במקום שבו כל הנשים אינן מקפידות לכסות את ראשן, מנהג זה אינו יוצר שינוי בדין, ועל כל אישה נשואה לכסות את ראשה.

⊙ **הר עובדיה יוסף:** כבר מילתי אמורה שאין לנו לחלק בין הזמנים מבלי יסוד מוסד בזה..(ללא דיעה קודמת שניתן לסמוך עליה לגבי שינוי דין כיסוי הראש לאישה ע"פ המנהג באותה העת..)..להתיר לנשים לצאת ברשות הרבים בראש פרוע, חס ושלום שיעלה על לב אדם להקל בזה, ובפרט לפי פשטות הגמרא דהוי מדאורייתא.

אופן הכיסוי

הפוסקים עסקו בשאלה מהו האופן שבו יש לכסות את הראש. האם אפשר להשאיר חלק מהשיער מחוץ לכיסוי, ואם כן, כמה מן השיער?

◎ **החת"ם סופר**: ולמרות שבארצותינו האומות יוצאות פרועי ראש, ואימותינו לא יצאו ונזהרו מאד וחשו לדברי הזוהר והקפידו על זה מאד...**הכלל היוצא**, כל שום שיער בשום מקום בראש ופדחת בנשואה אפילו בחדרה ערוה היא. **(יש לכסות לחלוטין את כל שיער הראש).**

הרב משה פיינשטיין פסק שמן הראוי לכסות את הראש כשיטתו של החת"ם סופר, אך איפשר להקל ולהוציא הוצאה חלקית(שתי אצבעות) של שיער הראש

הר' פיינשטיין: עצם האיסור כבר נאמר במסכת כתובות, תנא דרבי ישמעאל "ופרע את ראש האישה" אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ולא נאמר אזהרה שלא יצאו בשערותיהן מגולות. משמע שתלוי בחשיבות פריעה על הראש בכולל (באופן כללי) שבשביל גילוי מעט מהשערות, אין להחשיב שהראש פרוע. שאם היה נאמר האיסור על השערות, היה שייך לומר שנידון כל מעט שערות בפני עצמן, אבל כשנאמר על הראש, הרי יש לדון את הראש בכולל.. ולכן לדינא אף שמן הראוי שיחמירו הנשים לכסות כמו שסובר החתם סופר...

אבל פשוט שאלו הרוצות להקל (ורוצות להוציא קצת שיערות).. אין להחשיבן לעוברות על דת יהודית ואין להימנע אפילו לתלמיד חכם וירא שמים לישא אישה כזו אם היא יראת שמים ומדקדקת במצוות ובעלת מידות.

היכן חלה חובת כיסוי הראש?

מתוך סוגיית הגמרא עולה כי יש להבחין בעיקר בין שני מרחבים:

- ברשות הרבים ובמקום שמצויים אנשים אישה חייבת בכיסוי ראש מלא כדת יהודית.
- בבית ובחצר הסמוכה (כששוהים בה רק בני הבית) - יש פטור מכיסוי.

ובכל זאת יש מעלה גדולה למי שמכסה את שיערה גם בתוך הבית.

בס"ד

◉ תלמוד בבלי: תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי.

אמרו לה: הרבה עשו כן, ולא הועילו.
(כלומר, כפי הנראה היו לה עוד זכויות שבעבורן זכתה לבנים כאלה)

בס"ד

פוסקים התייחסו לשאלת כיסוי ראש בבית, בפני בני המשפחה, בזמן שלא נוכחים במקום אנשים זרים:

הר פיינשטיין: כיסוי ראש בפני בעלה אינה צריכה, שאיסור פריעת ראש הוא רק בשוק(בחוץ). ואפילו בשעת נידותה, אין שום איסור בביתה בפני בעלה ובניה. והמהדרות עושות כמו קמחית שלא ראו קורות ביתה את שערות ראשה, אבל לא שמענו שיש צנועות כאלה, אפילו בדורות קודמים. ובזמן התנאים לא היו נשותיהן נוהגות כן, אלא יחידות, כקמחית.

הר' עובדיה יוסף - וידוע שמרן הבית יוסף סובר להתיר לאישה שלא לכסות ראשה בביתה כשהיא עם בעלה לבד, ואין שם אנשים אחרים זולתו.. ואף שיש פוסקים אחרונים שמחמירים בזה על פי הזוהר הקדוש, אין זו אלא מידת חסידות.

◎ **הרב מלמד** מסכם את הדעות השונות:

ניתן ללמוד מסיפורה של קמחית שמנהג חסידות שאישה תכסה את ראשה אפילו כשהיא נמצאת לבדה בביתה.

אלא שנחלקו הפוסקים בשאלה האם מצד הדין חיוב כיסוי ראש הוא רק בשעה שאישה יוצאת מחוץ לביתה וחצרה, כפי שסובר התוספות, או שחיוב כיסוי הראש הוא גם בבית, כפי שמתמע מהרמב"ם.

◎ **ופסק החתם סופר** שהואיל ונהגו הנשים להחמיר ולכסות ראשן אפילו בחדרן שבביתן, נחשב הדבר דין גמור וכל הנשים חייבות לכסות את ראשן בתוך ביתן.

וגם לדעת המשנה ברורה צריך לנהוג כן, וללבוש כיסוי ראש גם בתוך הבית.

◎ **ויש חולקים ומקלים,**

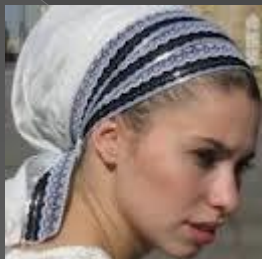
ולדעתם מן הדין מותר לאישה ללכת בתוך ביתה ללא כיסוי ראש, **ובתנאי** שרק בני ביתה יראו אותה ולא אנשים זרים,

וכן סובר בעל האגרות משה.

ובשעה שאישה הולכת לישון, נראה שלכל הדעות

מותר לה להיות בלי כיסוי ראש.

בס"ד

כיסוי ראש- היבטים רעיוניים

הלכות כיסוי ראש שהוגדרו במשנה כ"דת יהודית" הן חובה.

חובה זו איננה תלויה בחיבור של האישה לטעם הדבר ולהבנתה את הטעם. עם זאת, הרצון להזדהות עם המצווה ולהבין את עינינה הוא רצון בריא שיכול ליצור את החיבור ולהקל על הקושי שעלול לעיתים להתלוות לקיום מצווה.

הר' משאש: לא אסרו חכמים לאישה שתתייפה כל מה שתוכל, רק שיהיה בהיתר,

ועל האנשים לשמור עצמם שלא יביטו בהם. הרי כמה נשים יפיפיות שאפילו יכסו ראשן במטפחת ובצעיף, והלא רק מחמת רוב יופיין יש גירוי יצר הרע, האם נאסור עליהן לצאת לשוק, או נאמר להן לכסות פניהן כגויים?

וגם ישנם היום הלובשים איזה כובעים או מטפחות על ראשן יוצאים מן הכלל ובוחרים בזה יותר משערותיהן, ויש בזה גירוי יותר מהשיער, האם נאסור להם?

גם צורת המלבושים של היום השתנו, ואף על פי שמותרים מן הדין, יש בהם גירוי יצר שמייפים את האישה, האם נאסור להם?

אלא ודאי כל מה שהוא מותר על פי הדין, בין אם תכסה בבגד, או בשער, העיקר הוא שלא יהיה מגופה.. ואין לנו להיכנס אם מייפה אותה או לא, דזהו ענין הגברים שחובתם שלא להביט, ואפילו תהיה מכוסה בכובע אין ראוי להביט.

בס"ד

◎ **הר' אבינר: א.** הטעם שכיסוי ראש ל נועד ע"מ שגברים זרים לא יביטו באישה, אינו מתאים לכל תנאי ההלכה שהרי מותר לה, לפי רוב הפוסקים גם פאה נוכרית מהשיער שלה עצמה, שזה נראה כמו השיער שלה ממש ולא חששו ממראית עין.

באשר לשאלה איך פתאום שיער שלא היה ערווה נהפך פתאום לערווה.. ההסבר הוא, שבאמת יש הבדל בים השיער לביו כל שאר איברי הגוף. חלקי הגוף הצנועים הם ערווה, לכן יש לכסותם.

באשר לשיער, חייבין לכסותו, ולכן הוא ערווה. השיער במהותו **אינו** ערווה, שאם כן גם נערה רווקה הייתה צריכה לכסותו, אלא **שחובת הכיסוי עושה אותו ערווה.**

טעם חובת הכיסוי הוא בגלל יופיו, וזהו יופי השמור לבעלה, מתנת נישואין.. ההנאה מן היופי הזה שמורה לבעלה "הנך יפה עינייך יונים מבעד לצמתך".. היופי שלך הגלוי לכל הוא מה שבוקע מבעד לצמתך, שאי אפשר לצמצמו, אבל השיער הוא יופי השמור לבעלך.

◎ בוודאי זה טוב לדרוש טעמי המצוות, אך בסופו של דבר אנחנו לא מקיימים מצוות בגלל הטעם השכלי, כי אז אין זה עבודת ה' אלא עבודת השכל, ולא כדי לעשות טובה למשפחה, אלא מאהבת ה', אהבה שאינה תלויה בדבר, לא בשום לחץ חברתי ושום טעם שכלי... אך בוודאי אחרי שלמדים טעמים שכליים זה מוסיף עוד אהבת ה'.

○ הר' אליעזר מלמד: ענינה של הצניעות אינה לחנוק את היופי הגשמי ואת האהבה הטבעית, אלא להיפך, תכלית הצניעות להפוך את היופי והאהבה הטבעית לדבר בעל משמעות עמוקה ונצחית.

○ וכדי שהאהבה לא תיתפס רק בצדדיה החיצוניים, באה ההלכה וקובעת גדרי צניעות, שמכריחים אותנו לשים את הדגש על הצד הרוחני והנפשי שבאהבה, ומתוך כך מתגלה היופי הטבעי החיצוני במלוא הדרתו.

○ וכל אישה צריכה לשמור על צניעותה. אולם אישה נשואה חייבת בזה כפליים. משום שכאמור האהבה אינה דבר חיצוני שניתן מיד לממש אותו, אלא ישנם רבדים של אהבה, וככל שהאדם מפותח יותר מבחינה נפשית ורחנית, כך הוא יכול להגיע לעומקים פנימיים של אהבה. האהבה של מי שלא קשור לדיני הצניעות היא בדרך כלל אהבה קצרה שרק היופי הפרוץ והתאוה החיצונית מחזיקים אותה, וממילא היא אינה מסוגלת להחזיק מעמד לאורך שנים. מאחר שהיא מבוססת על יופי וכן חיצוני, מיד כשמגיעים לאיזה שיא מתחילה השקיעה של האהבה. צא וראה כמה פעמים מחליפים שחקנים פרוצים את בנות זוגם,

בס"ד

המשך הרב מלמד:

אבל מי משמריך את חייו על פי כללי הצניעות ההלכתיים, מודרך להתייחס לצדדים הגופניים ביראת קודש משום שהם מבטאים רבדים עמוקים מאד, שהיופי החיצוני הוא אחד הכלים לבטא אותם, ומאחר והיופי החיצוני מגלה רבדים עמוקים, לכן אין לחושפו בפני כולם. ולכן אישה נשואה צריכה לכסות את ראשה.

הנישואים הם לא סוף האהבה אלא ראשיתה, ולכן דווקא אישה נשואה צריכה להקפיד ביתר שאת על צניעותה, כדי לשמר את יופייה למען העמקת הקשר בינה ובין בעלה, וכדי לכוון את עצמם לגילוי הרבדים העמוקים של האהבה.

הר' צבי רימון:

כיסוי ראש מטרתו להבדיל בין אשת איש לשאר העולם. מצד אחד יש בכיסוי ראש פן של הרחקה ואולי של היכר, אבל ההרחקה וההיכר צריכים לענות על גדרי צניעות. גם אצל הגויים ישנו היכר לאשת איש, בענידת הטבעת. ההלכה אינה מסתפקת בהיכר זה ורוצה לקבוע הבדלה בין אישה נשואה לשאר העולם, ליצור נוהג החושף פחות את האישה לאחרים ומחבר אותה יותר לבעלה.

כלומר יש פה מטרה כפולה:

להוסיף חיבור בינה לבין בעלה

ולהוסיף הבדלה והבחנה בינה לבין כל העולם.

העולם הכללי הסובב אותנו רגיל לנגיעות ולדיבורים חופשיים בין אשת איש לכל העולם.. לצערנו מנהגים אלה מובילים להתפרקות משפחות.

חובת כיסוי ראש אינה קלה לאישה. זוהי משימה הדורשת השקעה רבה, גם בימים חמים, בשעות חמות וזמנים קשים אחרים. אולם אישה המקפידה על כיסוי ראש כראוי, יוצרת בכך נדבך נוסף בינה לבין בעלה. היא יוצרת חיבור נוסף, המקשר בינה לבין בעלה ומוסיף לה עוצמה ויראת שמים. אישה השמה לנגד עינה מטרה זו,

תצליח לעמוד גם במשימה הקשה הגורמת לחוסר נוחות,

מתוך שמחה ובידיעה שהשקעתה היא מחזקת ומחשלת את מבנה המשפחה

אם ישאלו אותי
כמה פעמים חשבתי עליך היום
אגיד רק פעם אחת
משום שמעולם לא הפסקתי

בס"ד

⊙ הר' אליקים אלינסון:

לא מסכים שכיסוי ראש היא למנוע מגברים אחרים להביט בה – שהרי היו מצויים גם על רווקה, או להוות סימן היכר לנשואה- כי הרי למה מצוות גם גרושות ואלמנות...

אלא...הכיסוי ראש מהווה תזכורת צניעות לאישה שכבר נתנסתה בעניינים שבינו לבינה.

"להתנהג תמיד בהתאם לקווים שנקבעו לבנות ישראל הצנועות..".

כל אישה שכבר נתנסתה בדברים שבינו לבינה זקוקה היא לתזכורת זאת, ולכן הטילו את האיסור על כל אישה שלא בתולה.

